

POSTANOWIENIE

Dnia 26 sierpnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dawid Miąsik

w sprawie z odwołania P. Sp. z o.o. w W. i M. R. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą W. [...] M. R.
od decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W.
z udziałem M. G.
o ubezpieczenia społeczne,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 26 sierpnia 2021 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się P. Sp. z o.o. w W. od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 18 grudnia 2019 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 21 marca 2019 r., VIII U [...], Sąd Okręgowy w W. oddalił odwołanie P. Sp. z o.o. z siedzibą w W. i M. R. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą W. [...] M. R. w W. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Oddział w W. (organ rentowy) z 25 maja 2018 r. i z 6 sierpnia 2018 r. stwierdzających odpowiednio, że M. G. z tytułu zawartej umowy zlecenia u płatnika składek P. Sp. z o.o. podlega obowiązkowo ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresie od 1 stycznia 2013 r. do 30 czerwca 2013 r. natomiast z tytułu zawartej umowy zlecenia u płatnika składek M. R. nie podlega

obowiązkowo ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresie od 1 stycznia 2013 r. do 30 czerwca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z 19 grudnia 2019 r., III A Ua [...], oddalił apelację P. Sp. z o.o. w W. wniesioną od wyroku Sądu Okręgowego.

Sąd Apelacyjny wskazał, że dla prawidłowego rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie zasadnicze znaczenie miało ustalenie, czy pomiędzy ubezpieczonym M. G., a firmą P. Sp. z o.o. z siedzibą w W. oraz firmą W. [...] M. R., nastąpiło wykonanie umów zlecenia oraz czy zawarcie dwóch umów zlecenia z dwiema różnymi podmiotami w tym samym dniu zmierzało do obejścia prawa. Powyższe ustalenia miały decydujące znaczenie dla oceny zasadności decyzji organu rentowego uznających, że ubezpieczony nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnym, rentowym i wypadkowym we wskazanym okresie w jednej z firm, tj. W. [...] M. R.. Płatnik składek M. R. zawarł z firmą P. Sp. z o.o. umowę o współpracy na świadczenie usług marketingowych. M. R. jest równocześnie Prezesem Zarządu firmy P. Sp. z o.o. Głównym miejscem zatrudnienia ubezpieczonych była firma P. Sp. z o.o., natomiast praca polegająca na roznoszeniu ulotek była pracą dodatkową. Osoby wykonujące umowy zlecenia zawarte z P. Sp. z o.o. były zgłaszane przez płatnika do ubezpieczenia zdrowotnego. Jednocześnie osoby te były zgłaszane na ten sam okres do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego z tytułu umowy zlecenia w firmie M. R. (wcześniej była to firma K. „[...]” M. R., obecnie W. [...] M. R.) z bardzo niską podstawą wymiaru składek. W niektórych przypadkach, dotyczących zleceniobiorców wykonujących umowę na ochronę mienia w okresie długoletnim w P. Sp. z o.o. w tym samym czasie zmieniono im tytuł do ubezpieczeń społecznych. Zgłoszenie do ubezpieczeń następowało w tych samych dniach, wyrejestrowanie z ubezpieczeń w zdecydowanej większości przypadków w obu firmach było zbieżne w czasie. Z protokołu kontroli przeprowadzonej przez organ rentowy u płatników składek wynika, że głównym miejscem zatrudnienia ubezpieczonych była firma P. Sp. z o.o. Praca polegająca na roznoszeniu ulotek była pracą dodatkową.

W ocenie Sądów obu instancji ubezpieczony z tytułu zawartej umowy zlecenia powinien podlegać ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu u płatnika składek P. Sp. z o.o. Umowy zlecenia zawarte z

ubezpieczonym przez płatnika składek M. R., od których deklarowano składki na ubezpieczenia społeczne, miały jedynie zapewnić powstanie drugiego tytułu do ubezpieczenia w celu faktycznego zmniejszenia obciążeń finansowych płatnika składek P. Sp. z o.o. Sąd Apelacyjny stwierdził, że zawarcie dwóch umów zlecenia i wskazanie jako tytułu do objęcia ubezpieczeniami społecznymi tej, z której zleceniobiorcy otrzymywali niższe dochody stanowiło - w świetle art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych - obejście prawa, którego celem jest stworzenie zbiegu tytułów na ubezpieczenia społeczne i obniżenie kosztów wynikających z obowiązku odprowadzania składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne.

Sąd Apelacyjny, odnosząc się do zarzutów wnioskodawcy naruszenia przy wydaniu zaskarżonej decyzji przepisów kodeksu postępowania administracyjnego, wskazał, że w postępowaniu przed sądem w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych zastosowanie znajdują przepisy Kodeksu postępowania cywilnego, a nie przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego wniosła P. Sp. z o.o. w W., zaskarżając wyrok ten w całości. We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca wskazała na dwie przesłanki uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, a mianowicie potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów oraz wystąpienie istotnego zagadnienia prawnego. W ocenie strony skarżącej w sprawie występuje konieczność dokonania wykładni art. 477¹⁴ § 1 oraz § 2 k.p.c., albowiem dotychczasowa wykładnia tych przepisów budzi poważne wątpliwości i wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów. Problem interpretacyjny stanowi to, w jakim zakresie orzeczenie sądu ubezpieczeń społecznych w postępowaniu z odwołania od decyzji organu rentowego powinno uwzględniać wadliwość decyzji organu rentowego wynikające z naruszenia przez organ rentowy przepisów postępowania na etapie wydawania decyzji, w szczególności, gdy decyzja organu rentowego z powodu naruszenia przepisów postępowania może okazać się nieważna. Wątpliwości skarżącej budzi to, czy sąd ubezpieczeń społecznych może stwierdzić nieważność decyzji organu rentowego z powodu naruszenia norm postępowania, mimo że art. 477¹⁴ § 1 oraz § 2 k.p.c. nie

przewidują rozpoznania odwołania przez sąd przez stwierdzenie nieważności decyzji organu rentowego, nawet przy odpowiednim stosowaniu art. 180 § 1 k.p.a. Jeśli natomiast nie może w świetle powyższych przepisów wydać orzeczenia stwierdzającego nieważność, jakiej treści orzeczenie powinien wydać sąd ubezpieczeń społecznych w przypadku, gdy dostrzeże nieważność decyzji organu rentowego. Skarżąca podniosła, że Sądy obu instancji nie analizowały w ogóle wadliwości zaskarżonej decyzji.

Skarżąca wskazała, że z powodu naruszeń prawa w trakcie kontroli organ rentowy odstąpił od kontroli skarżącego i wydał 6 listopada 2017 r. postanowienie o odstąpieniu od czynności kontroli. Następnie, mimo powyższego, organ rentowy prowadził dalej kontrolę, będąc związany wydanym przez siebie postanowieniem i w dniu 9 listopada 2017 r. sporządził protokół kontroli. W niniejszej sprawie naruszenie prawa przez organ rentowy na etapie wydania decyzji jest oczywiste i miało charakter kwalifikowany - było rażącym naruszeniem prawa w rozumieniu art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a.

Skarżąca podniosła, że w świetle powyższej argumentacji w sprawie występuje także istotne zagadnienie prawne, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Strona skarżąca, wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, powołała się na dwie przesłanki: istotne zagadnienie prawne oraz potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów.

Zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy, który nie został do tej pory bezpośrednio rozwiązany w orzecznictwie Sądu Najwyższego i dla rozwikłania, którego dotychczasowe orzecznictwo jest niewystarczające. W przypadku powołania jako podstawy wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania istnienia w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, skarżący ma obowiązek nie tylko sformułować samo zagadnienie, ale także - w uzasadnieniu wniosku - przedstawić odpowiednią jurydyczną argumentację wskazującą na dopuszczalność i celowość rozwiązania problemu prawnego w sposób preferowany przez skarżącego, a odmienny od sposobu rozstrzygnięcia tego problemu przy wykorzystaniu zapatrywań wyrażonych przez Sąd drugiej instancji. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. Samo zaś zagadnienie prawne, w formie pytania sformułowanego w taki sposób, by możliwe było rozstrzygnięcie stawianych przez skarżącego wątpliwości, musi w swej treści zawierać odwołanie do przepisu lub przepisów prawa, na tle których takie zagadnienie powstaje. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem "prawnym" oraz czy jest to zagadnienie "istotne". Nie można przy tym zasadnie twierdzić, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy we wcześniejszym orzecznictwie wyraził swój pogląd w podnoszonej kwestii, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające jego zmianę (postanowienie Sądu Najwyższego z 12 sierpnia 2014 r., I UK 64/14, niepublikowane).

Natomiast powołanie się w skardze kasacyjnej na potrzebę wykładni przepisów prawnych wymaga wykazania przez autora skargi, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości, ze wskazaniem na czym te poważne wątpliwości polegają, nie doczekał się wykładni, bądź że jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które należy przytoczyć. Rozstrzygnięcie wątpliwości interpretacyjnych nie może się sprowadzać do odpowiedzi na zarzuty autora skargi skierowane pod adresem zaskarżonego orzeczenia ani też do odpowiedzi na wątpliwości skarżącego, które można wyjaśnić

za pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze prostego zastosowania przepisów.

Powyższych wymagań autor skargi jednak nie spełnił i nie zdołał wykazać występowania w sprawie wskazanych przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Podkreślenia przy tym wymaga, że uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania koncentruje się wyłącznie na próbie przedstawienia problemu wykładni art. 477¹⁴ § 1 oraz § 2 k.p.c., natomiast nie zostało sformułowane pytanie, które miałyby stanowić, podnoszone przez skarżącego istotne zagadnienie prawne. Skarżący błędnie utożsamia ze sobą te dwie odrębne przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Odnosząc się do przedstawionego przez skarżącego problemu, należy wskazać, że Sąd Najwyższy wielokrotnie wyrażał stanowisko, że postępowanie sądowe, w tym w sprawach z zakresu prawa ubezpieczeń społecznych, skupia się na wadach wynikających z naruszenia prawa materialnego, a kwestia wad decyzji administracyjnych spowodowanych naruszeniem przepisów postępowania administracyjnego, pozostaje w zasadzie poza przedmiotem tego postępowania. Sąd ubezpieczeń społecznych - jako sąd powszechny - może i powinien dostrzegać jedynie takie wady formalne decyzji administracyjnej, które decyzję tę dyskwalifikują w stopniu odbierającym jej cechy aktu administracyjnego jako przedmiotu odwołania. Stwierdzenie takiej wady następuje jednak tylko dla celów postępowania cywilnego i ze skutkami dla tego tylko postępowania. Podkreślał też, że w wypadkach innych wad, wymienionych w art. 156 § 1 k.p.a. i w przepisach, do których odsyła art. 156 § 1 pkt 7 k.p.a., konieczne jest wszczęcie odpowiedniego postępowania administracyjnego w celu stwierdzenia nieważności decyzji i wyeliminowania jej z obrotu prawnego (uchwały Sądu Najwyższego z 21 listopada 1980 r., III CZP 43/80, OSNCP 1981 nr 8, poz. 142; z 21 września 1984 r., III CZP 53/84, OSNCP 1985 nr 5-6, poz. 65 i z 27 listopada 1984 r., III CZP 70/84, OSNCP 1985 nr 8, poz. 108 oraz postanowienia z 19 czerwca 1998 r., II UKN 105/98, OSNAPiUS 1999 nr 16, poz. 529 i z 29 maja 2006 r., I UK 314/05, OSNP 2007 nr 11-12, poz. 173, a nadto wyroki: z 28 października 2009 r., I UK 132/09, LEX nr 570121; z 2 grudnia 2009 r., I UK 189/09, LEX nr 577811 i z 14 stycznia 2010 r., I UK 252/09, LEX nr 577824).

Sąd ubezpieczeń społecznych dokonuje kontroli legalności decyzji organu rentowego także przez pryzmat uchybień wymienionych w art. 156 § 1 k.p.a. Możliwe jest więc badanie, czy decyzja została skierowana do osoby niebędącej stroną w sprawie, albo wydana została bez podstawy prawnej lub z rażącym naruszeniem prawa, co oznacza, że stwierdzone tą decyzją prawo lub zobowiązanie jest inne od stwierdzonego. W określonych w art. 477¹⁴ k.p.c. formach rozstrzygnięcia o zasadności odwołania, a mianowicie, że sąd bezpodstawne odwołanie oddala, natomiast uwzględniając odwołanie - zmienia zaskarżoną decyzję i „orzeka co do istoty sprawy”, wyraża się zasada trybu odwoławczego w sprawach ubezpieczeń społecznych, zgodnie z którą ubezpieczony odwołujący się od decyzji Zakładu uzyskuje przeniesienie sprawy na drogę cywilnego postępowania sądowego, postępowania wyposażonego w środki umożliwiające wyjaśnienie okoliczności faktycznych (stanu faktycznego) i kwestii prawnomaterialnych (wykładni i zastosowania prawa). Dodać do tego jeszcze trzeba dwuinstancyjną - w systemie apelacyjnym - strukturę postępowania sądowego i jej gwarancyjne zwieńczenie postępowaniem kasacyjnym przed Sądem Najwyższym (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 23 marca 2011 r., I UZP 3/10, OSNP 2011 nr 17-18, poz. 233).

Tym samym powołane przez autora skargi kasacyjnej okoliczności nie uzasadniały przyjęcia jej do rozpoznania.

Mając na względzie powyższe, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.